

Foreldre som ressurs

TIDLIG DIAGNOSTIKK OG BEHANDLING AV DET ALVORLIG FEBERSYKE BARNET

Foreldre som ressurs

Publisert 11. juni 2021

ISBN 978-82-8465-005-0

Hvordan kan foreldres helsekompetanse bedres?

Foreldre er de som observerer barnet hjemme og som kjenner barnets normale reaksjonsmønster. Hvis foreldre gis god informasjon om faresignaler, vil dette trygge foreldrene til å ta kontakt med helsetjenesten til riktig tid. Slik informasjon vil også styrke foreldrene i deres kommunikasjon med helsepersonell, og hjelpe foreldrene til å gi viktig informasjon om barnet.

Siden alle barn vil få feber før eller siden, er det viktig at helsetjenesten gir generell informasjon til foreldre om faresignaler hos febersyke barn. Det er også særs viktig med tilpasset og konkret informasjon til foreldre om faresignaler når deres barn er sykt med feber.

Informasjon over telefon

Legevaktsentraler og legevakter har mye kontakt med foreldre på telefon. Det samme gjelder helsesekretærer på legekantor. I disse tjenestene er det utfordrende å bygge opp tilstrekkelig klinisk kompetanse som sikrer at riktig informasjon gis og riktige avgjørelser tas ved alle typer henvendelser. I slike tjenester blir derfor beslutningsstøtteverktøy, i form av enkle navigerbare oppslagsverk, viktige hjelpemidler for å bidra til større faglig treffsikkerhet.

Telefonråd er et beslutningsstøtteverktøy beregnet for legevaktsentraler og legevakter, og verktøyet er åpent tilgjengelig via internett. Omtrent to av tre legevakter i Norge bruker Telefonråd. Verktøyet administreres av Nasjonalt kompetansesenter for legevaktmedisin (NKLM) og er lenket opp mot Norsk indeks for medisinsk nødhjelp.

Norsk indeks for medisinsk nødhjelp er en samling med kort som inneholder flytskjema for samtaler hos legevaktsentraler og AMK. Flytskjemaene er tilgjengelige på nett som en del av Telefonråd, men Norsk indeks for medisinsk nødhjelp finnes også i papirversjon som kan benyttes uavhengig av tekniske løsninger. Dette gjør den enkel og effektiv for bruk også der de tekniske løsningene er begrenset. Siden Norsk indeks for medisinsk nødhjelp er utarbeidet for nødsamtaler for bruk ved AMK og legevaktsentraler, inneholder den begrenset informasjon om hvordan foreldre skal håndtere et febersykt barn og hva som er faresignalene.

Legevakten i denne undersøkelsen hadde både Telefonråd og Norsk Indeks for medisinsk nødhjelp tilgjengelig i tidsrommet da de ble kontaktet av foreldrene til Lukas. Da foreldrene tok kontakt med legevakten første gang, fikk de råd om håndtering av sitt febersyke barn. Det ble ikke gitt informasjon om faresignaler som skulle tilsi når foreldrene måtte ta ny kontakt med helsetjenesten.

Informasjon om slike faresignaler er hverken angitt i Telefonråd eller Norsk indeks for medisinsk nødhjelp, men er beskrevet i Legevakthåndboken (6). Legevakthåndboken er imidlertid primært tiltenkt leger på legevakt, og er ikke utformet på en slik måte at den er naturlig å anvende for annet personale på en legevaktsentral.

Det pågår en revisjon av Telefonråd, hvor blant annet informasjon for foreldre til barn med feber oppdateres, og nødvendig oppfølging beskrives.

Ukom anbefaler at beslutningsstøtteverktøyene som brukes på legevaktsentraler har tydelig informasjon til foreldre om faresignaler hos barn med feber.

Tilgjengelig informasjon til foreldre

I mai 2019 fremmet regjeringen «Strategi for å øke helsekompetansen i befolkningen 2019-2023» (15). Helsekompetanse blir definert som «personers evne til å forstå, vurdere og anvende helseinformasjon for å kunne treffe kunnskapsbaserte beslutninger relatert til egen helse. Det gjelder både beslutninger knyttet til livsstilsvalg, sykdomsforebyggende tiltak, egenmestring av sykdom og bruk av helse- og omsorgstjenesten.»

Informasjon til foreldre om barnets allmenntilstand

«Barnets allmenntilstand kan endre seg raskt. Barn med feber skal derfor ha hyppig tilsyn. I visse tilfeller er det naturlig å anbefale tilsyn i løpet av natten. Råd om tilsyn må ta utgangspunkt i barnets alder, barnets tilstand og antatt diagnose. Det er viktig å forklare hva omsorgspersonene eventuelt skal se etter. Rekontakt ved dårligere allmenntilstand eller symptomforverring. Vær spesielt oppmerksom på petekkier, nakkestivhet, sløvhet, nedsatt kontaktevne, irritabilitet, blekhet, oppkast, tung pust, smerter, redusert væskeinntak, tørre bleier eller fortsatt feber etter 4 døgn.» Kilde: Legevakthåndboken (6)

I vår undersøkelse har vi sett viktigheten av at småbarnsforeldre får generell informasjon om håndtering av febersyke barn og hvilke faresignaler de må være oppmerksomme på. Slik grunnleggende informasjon kan hjelpe foreldrene når det oppstår et behov for å ta kontakt med

legevakt eller fastlege. Felles forståelse mellom foreldre og helsepersonell om faresignalene hos febersyke barn vil kunne bidra til bedre kommunikasjon rundt det akutt syke barnet.

Småbarnsforeldre får i dag mye informasjon gjennom oppfølgingen av barna på helsestasjonene. Denne undersøkelsen omfatter ikke helsestasjonenes oppfølging, og vi har dermed ikke sett på hvilken informasjon som gis om temaet febersyke barn.

Foreldre vil selv gjerne starte med å søke etter relevant informasjon om barnets sykdom på internett. Denne informasjonen kan imidlertid fremstå som uoversiktlig, og det kan være vanskelig å vite hva som er kvalitetssikret. Nasjonale, kvalitetssikrede nettsider, i hovedsak helsenorge.no, kan bidra til å øke foreldrenes helsekompetanse. Helsetjenesten kan derfor med fordel henvise til helsenorge.no som tilleggsressurs når foreldre tar kontakt.

Ukom anbefaler at kvalitetssikret informasjon om håndtering av og faresignaler hos febersyke barn gjøres bedre tilgjengelig for foreldre.

Hvordan kan informasjon fra foreldre mer systematisk tas i bruk?

Det er enighet i fagmiljøene om at opplysninger fra foreldre er viktige for helsepersonell i vurderingen av barn. I tillegg angir både fagbøker og -artikler at det er viktig å innhente foreldres vurdering av barnet. Retningslinjer for god praksis som for eksempel NICE [\(16\)](#) samt Norsk indeks for medisinsk nødhjelp, vektlegger betydningen av foreldrenes vurdering.

Norsk indeks for medisinsk nødhjelp oppgir at «foreldre vurderer barnet som sykt» er en indikasjon på gul hastegrad, som innebærer tilsyn av eller kontakt med lege.

Foreldrenes vurdering av barnet kan innhentes ved å stille åpne spørsmål som for eksempel: «Hva tenker du om tilstanden til barnet?», «Hva gjør deg bekymret?» eller «Hva gjør at du oppsøker hjelp nå?». Små barn kan ikke uttrykke seg, og foreldrenes redegjørelse blir derfor desto viktigere.

I vår undersøkelse ga foreldrene opplysninger om barnet etter hvert som sykdommen utviklet seg, men deres vurderinger ble i liten grad dokumentert underveis.

I dag blir det forutsatt at innhenting og dokumentasjon av foreldrenes vurderinger skal ivaretas gjennom opptak av sykehistorie. Vi finner at det mangler verktøy som hjelper helsepersonellet til systematisk å innhente opplysninger om sykehistorien og få fram foreldrenes egen vurdering av barnet. For eksempel kunne foreldrenes vurdering være et eget punkt i en standardisert journal. Hadde man hatt standarder for journalnotat som uttrykkelig inkluderer foreldrenes observasjon og vurdering, kunne bildet av barnets tilstand kommet tydeligere frem.

Ukom anbefaler at det gjennom hele akuttkjeden utarbeides egne standarder og rutiner for dokumentasjon av foreldres observasjoner og vurderinger av barn.

**Statens undersøkelseskomisjon
for helse-og omsorgstjenesten**

Postboks 225 Skøyen
0213 Oslo
E-post: post@ukom.no
Org nr: 921018924